

усього, розширювати свій кругозір. Не кожний викладач може спілкуватися з кожним студентом, але кожний викладач має своїх учнів, і кожний студент виділяє серед викладачів тих, яких він шанує як учителів. Намагайтеся працювати так, щоб завоювати довіру й повагу один до одного.

А.С.Опанасюк, к.фіз.-мат наук, доцент,
orapasyuk_sumdu@ukr.net
Б.А.Міщенко, ст.викладач

Сумський державний університет, Суми

БОЛОНСЬКА СИСТЕМА-ОЧІКУВАННЯ І РЕАЛІЇ

Передумовою приєднання України до єдиної європейської зони освіти є перебудова власної системи у відповідності з вимогами Болонської декларації.

Основною метою європейської реформи освіти є підвищення мобільності студентів, викладачів та вузівських дослідників, академічне і професіональне визнання дипломів на всьому європейському просторі ринку праці, вільне працевлаштування випускників вузів у будь-якій країні. Ці пріоритети обумовлені спробою європейських країн покрити нестачу власної робочої сили, залучити більше талановитих іноземних студентів і особливо молодих дослідників у свої вузи. Однак, центральною у будь-якій реформі освіти є все ж проблема підвищення її якості, що зовсім не є основною метою запропонованих перетворень.

Необхідність перебудови системи освіти України обумовлена якісними змінами у суспільстві і науці, вона потребує комплексності, системності та цілісності реформ. Це означає, що задачі беруться як деякий пакет та пов'язуються одна з одною. При цьому реформи не можуть бути обмежені лише рамками власно викладання, вони повинні розповсюджуватися далеко за межі системи вищої освіти, переходячи у стратегічну установку суспільства на освіту через усе життя. Для того, щоб узгодити освітні програми з інтересами студентів та вимогами і потребами інформаційного суспільства потрібні час та великі фінансові ресурси. Створена система має забезпечити як зростання фахового рівня студента, так і гармонійний розвиток його як особистості.

Досвід викладання в нових умовах свідчить, що нажалі реформування освіти звелось до висмикування окремих, і навіть не основних, елементів з єдиного пакету, що вже привело до зниження якості освітніх послуг.

Виправлення ситуації потребує, як загальнодержавних заходів, так і заходів на рівні освітніх закладів. До загальнодержавних відносяться: зміна системи примусу студентів до одержання якісної освіти з адміністративно-силової до економічної, виділення коштів на розвиток матеріа-

льно-інформаційної бази вузів, зниження навантаження на викладача, перенесення уваги з кількісно-затратних показників до показників якості освіти: компетентності, глибини знань студентів, вміння використовувати знання та ін.

На рівні освітнього закладу повинна бути побудована цілісна педагогічна система надання освітніх послуг. Це означає, що всі її взаємопов'язані компоненти слугують єдиній меті – підвищенню якісного рівня освіти молоді. Розглянуті недоліки існуючої системи та пропонуються зміни, які потрібно внести до цієї системи, щоб зробити її цілісною.

Реформування системи освіти України може бути ефективним, якщо будуть збережені і розвинені позитивні європейські надбання з врахуванням національних особливостей і інтересів країни.

А.М. Шатохін, д-р соціол. наук, професор,
istfil@usau.ic.ck.ua,

Уманський державний аграрний університет, м. Умань

СТУПЕНЕВА ОСВІТА: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Для вищої школи ступенева система не є чимось надзвичайним. За радянських часів у нас існувала ступенева система у вигляді підготовки молодших спеціалістів та спеціалістів, а також кандидатів і докторів наук. Ця система доволі чітко відповідала потребам матеріального і духовного виробництва в умовах планової економіки закритого суспільства. Проте ринкова економіка перетворила радянську систему в анахронізм.

Головне питання, яке ставлять дослідники освіти, можна сформулювати наступним чином: чи є сумісною європейська, у тому числі й ступенева, освіта з українською? Зауважимо, що єдиних стандартів «Європейської вищої освіти» не існує, вони лише складаються. Створення зони Європейської вищої освіти передбачає не її уніфікацію, а збереження національних особливостей при орієнтації на загальновищезнані принципи, можливість їх спів ставляти та конвертувати.

Першим кроком до такого співставлення ступенів і рівнів кваліфікації повинна стати так звана «транзитна заліковка» (europass training) та додатки до диплома (diploma supplement), які містять перелік усіх дисциплін, що їх вивчає студент. Такий перелік не може бути надзвичайно великим чи занадто дрібним аби бути здатним до співставлення з іншими. Про те, наскільки це складна проблема свідчить аналіз ступеневої освіти у різних країнах.

У Франції університетська освіта поділяється на три цикли, по закінченні кожного з яких студент одержує відповідний диплом: по закінченні першого року видається диплом ліценціата (licence), друго-